

Aardgasvrij

Technische sessie

Voor commissie MHEK, Rotterdam, 2 april 2024.

Gemeente
Rotterdam

Inhoudsopgave

1. Klimaatactieplan Rotterdam en de warmtetransitie
2. Veranderend speelveld: nieuwe wetgeving op komst
3. Waar zetten we op in? Alternatief voor aardgas
4. Transitievisie Warmte
5. WAT kaart en toekomstbeelden
6. Bouwstenen voor het Warmteprogramma
7. Ondertussen uitvoering Transitievisie Warmte
8. Stand van zaken Gebiedsaanpakken
9. Berichtgeving over tarieven & situatie in Rotterdam
10. Tot slot: vooruitblik

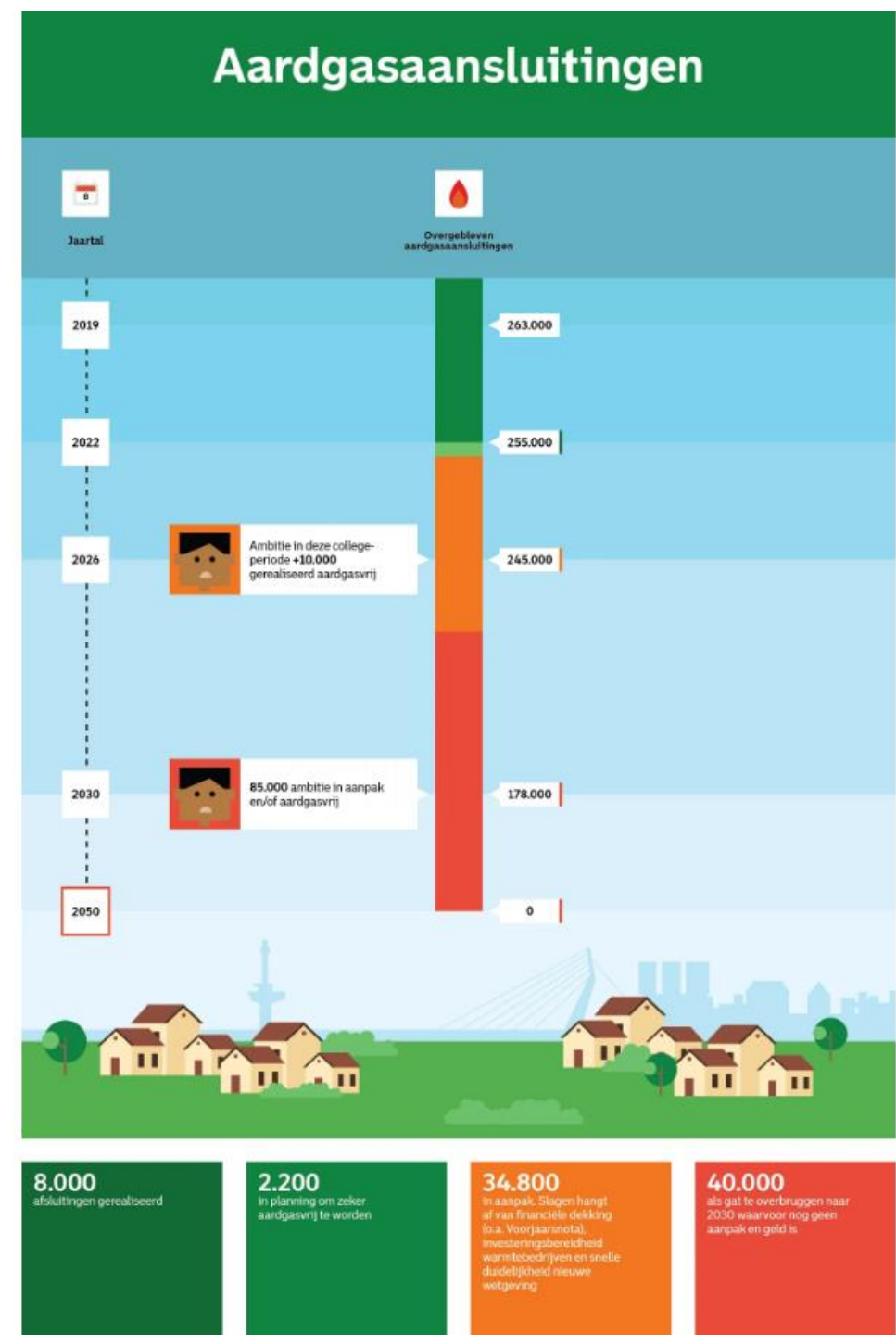
Klimaat Actieplan Rotterdam

Klimaat Actieplan Rotterdam

De urgentie om de uitstoot van CO₂ te reduceren is zowel door Europa als het Rijk omgezet in wetgeving. In 2050 moet Rotterdam hiermee klimaatneutraal zijn. In het Klimaat Actieplan Rotterdam is opgenomen hoe hieraan gewerkt wordt.

Warmtetransitie

- Aardgas in de gebouwde omgeving is 1/3 stedelijke CO2-uitstoot.
- Vanaf 2019 zijn 8.000 aardgasaansluitingen vervangen en nog 255.000 aansluitingen te gaan (17.500 kookgas).
- RTVW: 85.000 in aanpak of aardgasvrij gemaakt voor 2030.
- Lopende gebiedsaanpakken:
- Bij aanvang 33.000 aansluitingen.
- Om doelstelling 2050 te halen:
 - elk jaar 9.740 gasaansluitingen vervangen voor een alternatief

Veranderend speelveld

1. Wet collectieve warmte in het kort
2. Wet gemeentelijk instrumentarium
warmtetransitie in het kort
3. Stand van zaken wetstrajecten
4. Wat verandert daardoor in de aanpak
aardgasvrij?

Twee nieuwe wetten op komst: Wcw en Wgiw

Wet collectieve warmte (Wcw) in het kort

- Kostengebaseerde tariefregulering in drie stappen/fasen:
 - Geen koppeling meer met gas vanaf fase 2 van de tariefregulering
 - Boekhoudkundige regels voor warmtebedrijven en meer transparantie
 - Kosten per warmtekavel (vanaf fase 3 van de tariefregulering)
- Verduurzaming
 - Prestatie voor warmtebedrijven om te verduurzamen
 - Ophaalrecht restwarmte
- Nieuwe ordening
 - Gemeente heeft regie en krijgt meer bevoegdheden:
 - Gemeente bepaalt waar warmtekavels (gebieden) komen
 - Gemeente bepaalt waar een warmtebedrijf aan de slag gaat en kan beter sturen op inclusiviteit
 - Warmtegemeenschappen krijgen meer mogelijkheden om warmtekavels te ontwikkelen
 - Overgang naar een meer publieke marktordering (met uitzonderingsmogelijkheden)
 - Uitzondering voor kleine collectieve systemen

Twee nieuwe wetten op komst: Wcw en Wgiw

Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) in het kort

- Keuzevrijheid eigenaar geborgd
 - Eigenaar hebben altijd de keuze hoe ze van het aardgas af gaan
- Rechtszekerheid en investeringszekerheid
- Gemeente verplichting elke 5 jaar een Warmteprogramma op te stellen met daarin:
 - Welke wijken de gemeente de komende 10 jaar aan de slag gaat met aardgasvrij of verduurzamen
 - Voorstel voor wijziging van het Omgevingsplan voorleggen aan de raad
- Zorgvuldig proces
 - Haalbaar en betaalbaar: het voorstel voor wijziging van het Omgevingsplan kan alleen worden voorgelegd aan de raad als de haalbaarheid is aangetoond en de betaalbaarheid is onderbouwd
 - Participatie van bewoners en stakeholders, onder andere door het uitwerken van een Uitvoeringsplan

Stand van zaken wetstrajecten

Wgiw

- 27 maart behandeld in de Tweede Kamer: vervolg op 10 april
- Behandeling Eerste Kamer
- Verwachte inwerkingtreding: afhankelijk van behandeling in de Eerste Kamer: juli 2025 of januari 2026
- Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Bgiw): onduidelijk wanneer deze naar de Tweede Kamer gaat

Wcw

- Advies van Raad van State: begin april
- Uitwerking van AMvB: consultatie eind april
 - AMvB Algemeen: duurzaamheid
 - AMvB Tariefregulering: kostengebaseerd
- Verwachte inwerkingtreding staat nog steeds op januari 2025. Onduidelijk of dit haalbaar is.

Wat verandert daardoor in de aanpak aardgasvrij?

VERANDERINGEN GEBIEDSAANPAK	WAS	WORDT
Initiatieven (incl. 'Cherry Picking')	Overal mogelijk	Geen initiatief zonder aanwijzen van kavel, warmtebedrijf en goedkeuring van het uitgewerkt kavelplan door gemeente
Warmtebedrijf	Aansluitrecht	Aansluitplicht
Aansluitkosten	Markt	Gereguleerd
Kleingebruikers	Opt-in	Opt-out (voldoen aan normen bouwbesluit)
Omgevingsrecht	Vergunning	Omgevingsplan
Nieuwbouw	Aansluitplicht concessiegebied (vooralsnog)	Opt-out (voldoen aan normen bouwbesluit)
Rol gemeente	Informeel => meer faciliterend	Formeel => Regievoerder
Participatie / gebouweigenaren	- Potentiële klant - Vrijblijvend	- Inspraak warmtealternatief - Einddatum van aardgas

Alternatief voor aardgas

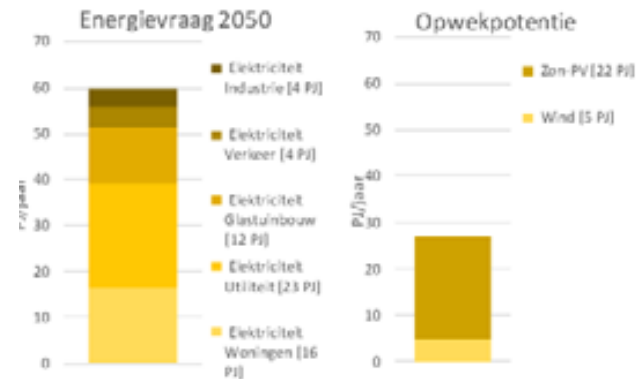
1. Regionale energie strategie
2. WAT kaart

Regionale Energie Strategie

- Analyse vraag en aanbod warmte en elektriciteit.
- Uitkomst:
 - Tekort aan schone elektriciteit.
 - Overschot aan schone warmte.

Daarom elektrificatie van warmtevraag voorkomen. Nu extra belangrijk vanwege netcongestie en het ontlasten van het elektriciteitsnet.

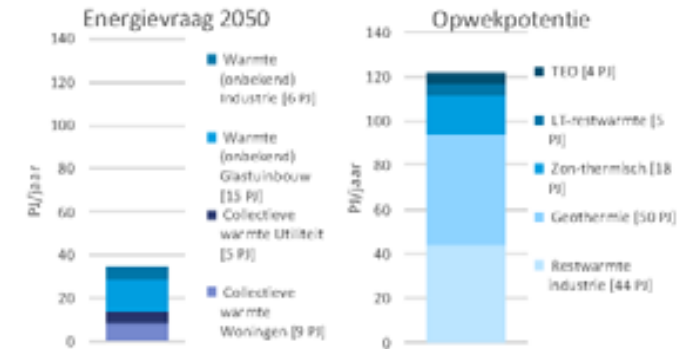
Verwachte **elektriciteit** vraag & potentieel aanbod 2050

TEKORT aan CO₂-vrije elektriciteit

Verwachte warmte vraag & potentieel aanbod 2050

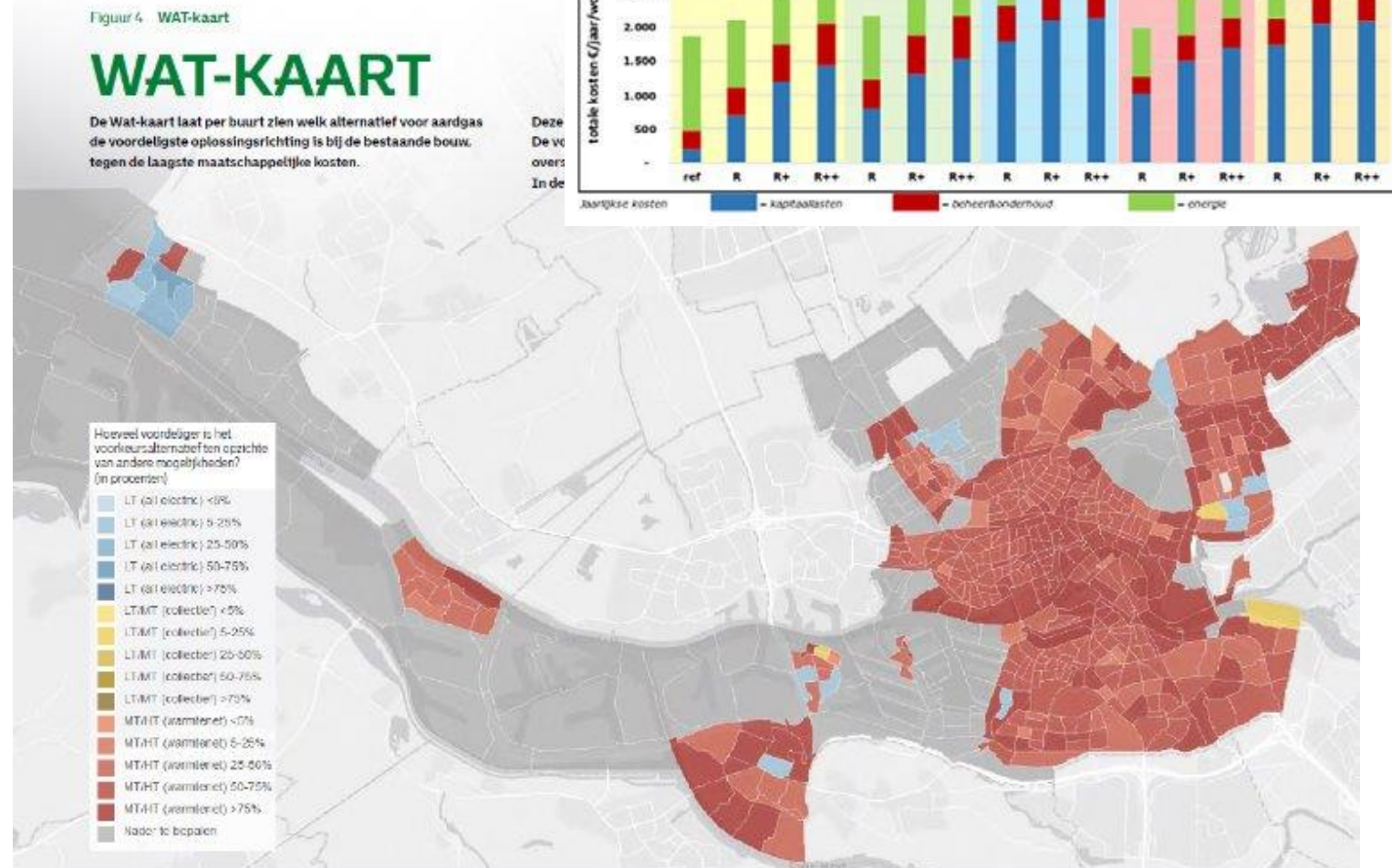

OVERSCHOT aan CO₂-vrije warmte

ROTTERDAM.
MAKE IT
HAPPEN.

WAT-kaart

- Ook vanuit kosten oogpunt inzet op warmtenetten.
- Per buurt vier alternatieven doorgerekend.
- Op basis daarvan blijkt een collectief warmtenet voor de meeste buurten in Rotterdam het goedkoopste alternatief voor aardgas.
- Er wordt nu gewerkt aan een nieuwe versie van de WAT-kaart. Die wordt in de tweede helft van 2024 verwacht.

Transitievisie Warmte

1. Stand van zaken RTVW

Rotterdamse Transitievisie Warmte (1)

- In 2021 door de gemeenteraad vastgesteld.
- Gebiedsaanpakken én wijken die kansrijk zijn om een gebiedsaanpak te starten.
- Daarvoor moet aan verschillende randvoorwaarden worden voldaan, bijvoorbeeld:
 - uitvoeringskosten Klimaatakkoord;
 - investeringsmiddelen gebouw eigenaren;
 - bevoegdheden gemeente.
- Het Rijk heeft veel stappen gezet m.b.t. financiële randvoorwaarden.
- Maar er is nog wel wat nodig om overal betaalbaar aanbod te kunnen doen.
- Wetgeving op komst die gemeente meer bevoegdheden geeft. Is niet controversieel verklaard. Moet nog door beide Kamers worden behandeld.

Rotterdamse Transitievisie Warmte (2)

- Doordat randvoorwaarden nog niet op orde zijn, kan in sommige wijken niet meer voor 2025 gestart worden met een gebiedsaanpak. Dit hangt samen met opgaven van rioolvervanging of renovatie die niet langer kunnen worden uitgesteld. Het gaat om: Dokhaven, Hoogvliet (Middengebied, Oudeland, Stadshart & Zalmplaat), Kop van Overschie en Schiemond. De gebouweigenaren en bewoners worden hierover geïnformeerd
- Andere gebieden nog wel kansrijk: oa Schiebroek, Ommoord, Oude Noorden-Agniesebuurt
- In het Warmteprogramma wordt de WANNEER kaart herzien.

Warmteprogramma

1. Verplicht programma Omgevingswet
2. Wat is het Warmteprogramma?
3. Aan welke producten werken we
4. Participatie proces
5. Globale planning en fasering

Transitievisie Warmte wordt Warmteprogramma

Transitievisie Warmte --> Warmteprogramma: verplicht programma onder de Omgevingswet. Actualisatie om de 5 jaar (vanaf 2026). Volgt uit nieuwe Wet gemeentelijk instrumentarium warmtetransitie (Wgiw) die nu door de Tweede Kamer wordt behandeld.

Inhoud van het Warmteprogramma:

- de gebieden waarvoor een **maatwerkregel** [...] wordt gesteld;
- het voorkeursalternatief voor aardgas en de totale kosten daarvan;
- de warmtebehoefte van gebouwen;
- de monitoring van het warmteprogramma.

Wat is het Warmteprogramma?

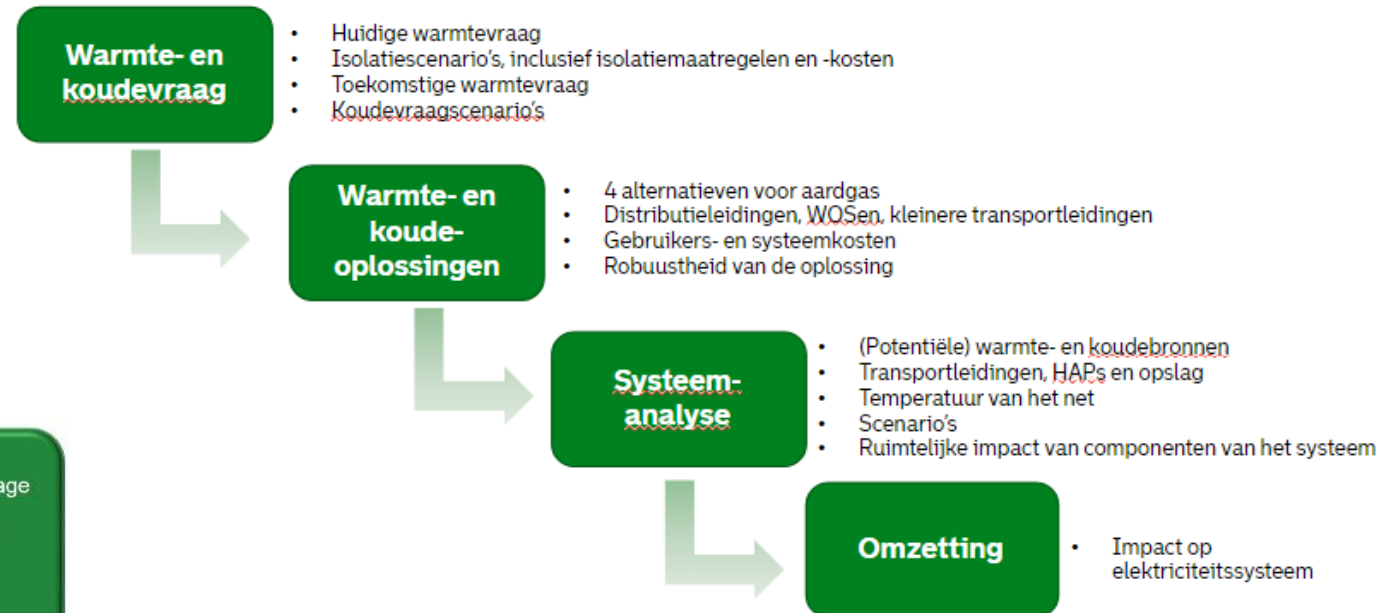
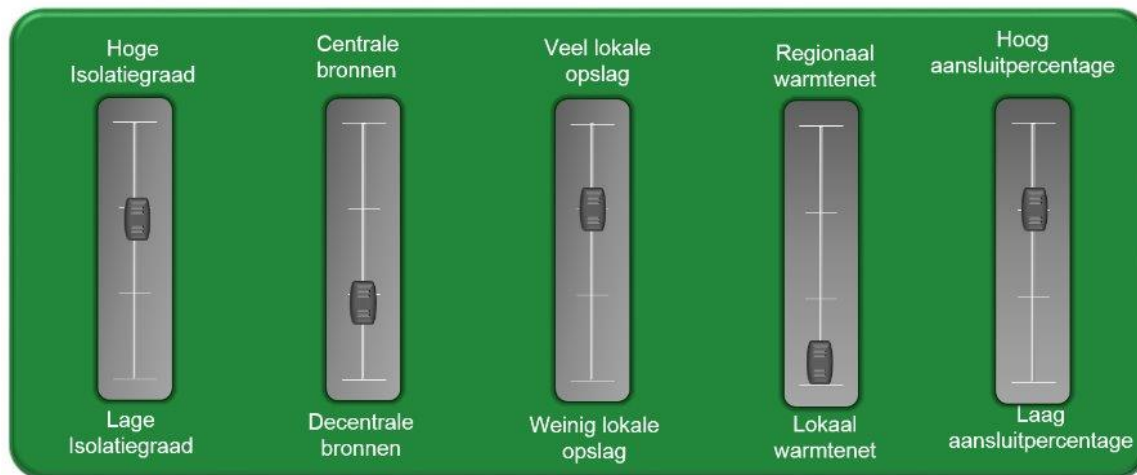
Het WP2026 geeft aan welke **stappen** we de **komende 10 jaar** zetten op weg naar een **aardgasvrij Rotterdam** in 2050.

Het geeft Rotterdammers een **handelingsperspectief** door inzicht in het **voorkeursalternatief** voor aardgas voor elke wijk, **welk isolatieniveau** daarbij hoort en in **welke gebieden** de gemeente de komende 10 jaar aan de slag gaat met een **aanpak aardgasvrij en/of isolatie**. Daarbij willen we zo veel mogelijk werk met werk maken zodat de straat minder vaak open gaat. Dit **beperkt de overlast** en zorgt voor **lagere kosten**.

Het WP2026 is ook een moment om te bepalen hoe we **koers** kunnen **houden** op een aardgasvrij Rotterdam in 2050 en wat de **voor- en nadelen** daarvan zijn.

Aan welke producten werken we?

- Nieuwe WAT kaart (na de zomer)
- Toekomstbeelden
- WANNEER kaart
- HOE – spoor: werkwijze gebiedsaanpak

Warmtebedrijven

Woningcorporaties

Energiecoöperaties

Netbeheerder

Pandeigenaren via

Klimaat burger- meesters

Particuliere verhuurders via

PPVR (Platform Particuliere Verhuurders Rotterdam)
POR (Platform Ontwikkeling Rotterdam)

Globale planning & fasering WP2026

- Nu: voorbereidingsfase -> loopt tot eind 2024
- Daarna: beleidsvormende fase -> tot najaar 2025
- Dan: start zienswijzeprocedure -> duurt 6 maanden
- Verwerken reacties zienswijzeprocedure
- Tweede helft 2026: vaststelling Warmteprogramma

Op basis van de reikwijdte van het Warmteprogramma wordt gekeken hoe de gemeenteraad betrokken wordt.

Gebiedsaanpakken

1. Gebiedsgerichte aanpak
2. Lerende aanpak
3. Drie sporen
4. Lopende gebiedsaanpakken
5. Stand van zaken
6. Marktinitiatieven

Gebiedsgerichte aanpak

Gebiedsgericht: meerjarige gerichte inzet in een gebied waarbij er met meerdere partijen wordt samengewerkt om een aanbod voor aardasvrij te doen en waar mogelijk de leefbaarheid van de wijk te vergroten.

Voordelen van een gebiedsgerichte aanpak

- Verminderen van overlast voor de wijk door verschillende opgaves met elkaar te verbinden
- Kosten eerlijker verdelen over de wijk:
 - De lastige en dure aansluitingen profiteren zo van makkelijke en goedkopere aansluitingen.
 - We voorkomen hiermee 'cherry-picking' en zorgen ervoor dat iedereen mee kan doen.
- Beter koppelkansen beter verzilveren

Lerende aanpak

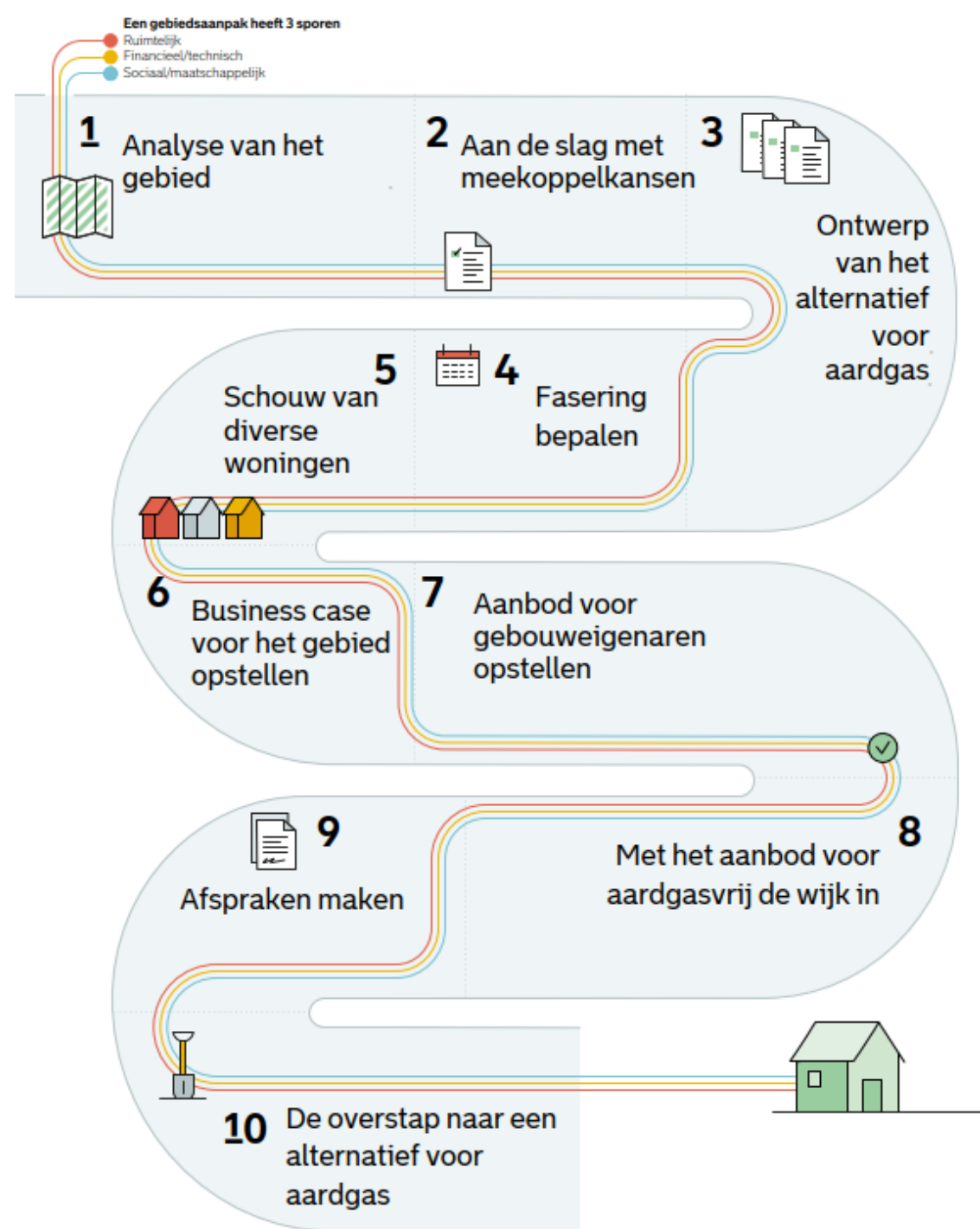
Bewust gekozen voor verschillende gebieden om optimaal te kunnen leren:

- Diversiteit aan wijken:
 - Oude stadswijken, tuinsteden, jaren '80 wijken, kernen buiten de stad
- Binnen / buiten concessie
- Vattenfall en Eneco
- Met / zonder woningcorporaties
- Wijken met veel en minder sociale problematiek
- Verschillende 'meekoppelkansen'

Naast eigen leeraanpak kennisuitwisseling binnen G4, proeftuinen BZK en met andere warmtenet gemeenten.

Drie sporen

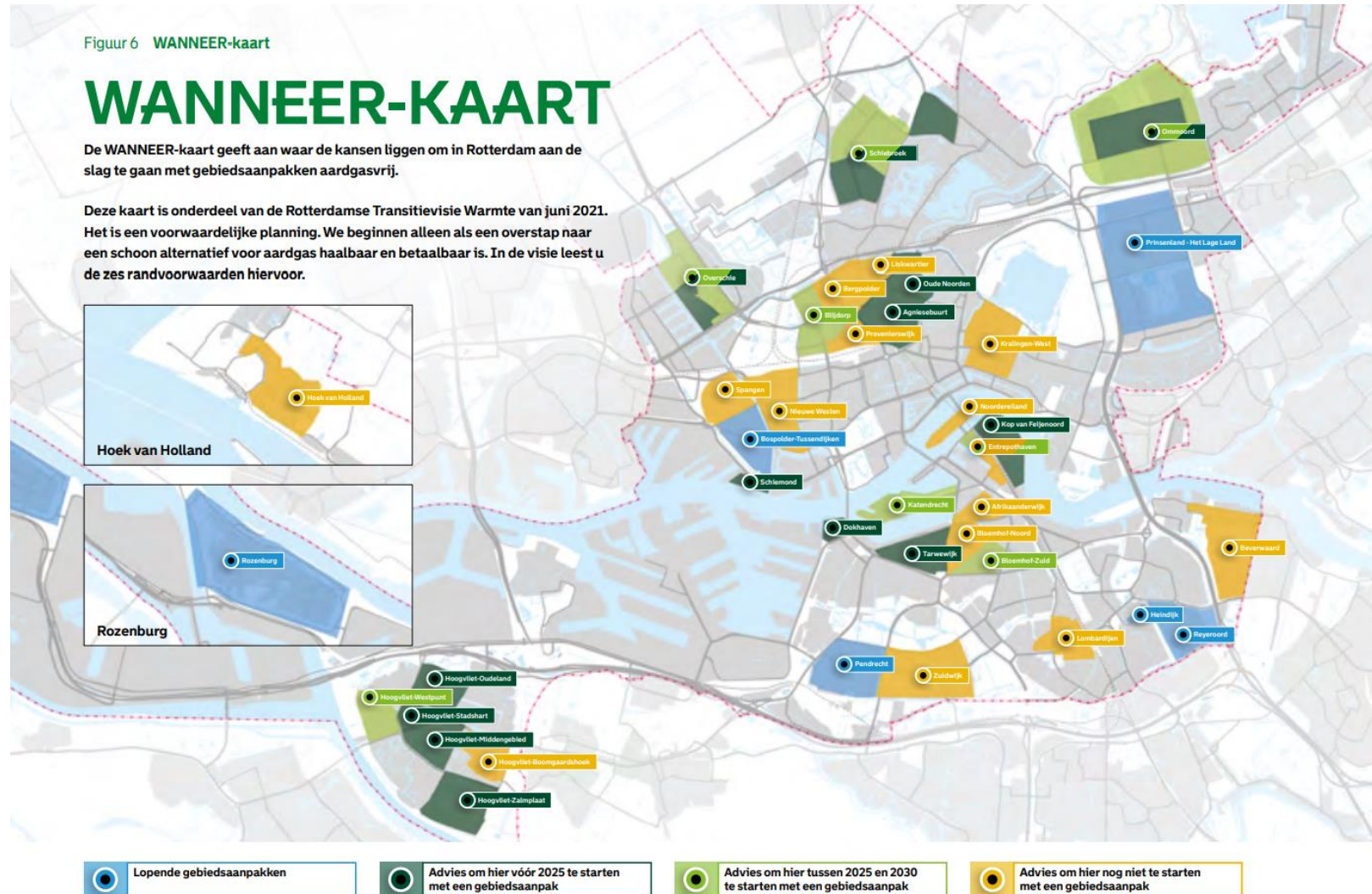
- Technisch-ruimtelijk spoor
 - Inpassing van het warmtenet in de wijk, de ondergrond, de woongebouwen en de woningen
- Financieel-juridisch spoor
 - Opstellen en afsluiten van een gebiedsbusinesscase en overeenkomsten
- Sociaal-maatschappelijk spoor
 - Activeren van de wijk voor aardgasvrij en kansen zoeken en verzilveren om de wijk te versterken

Stand van zaken Gebiedsaanpakken

Vijf lopende gebiedsaanpakken:

- Groot-IJsselmonde Zuid (Heindijk / Reyeroord)
- Pendrecht
- Bospolder - Tussendijken
- Prinsenland - Het Lage Land
- Rozenburg

Heindijk & Bospolder-Tussendijken

De eerste twee gebiedsaanpakken die al volop in uitvoering zijn.

Heindijk

- 1e aansluitronde zo goed als afgerond, op 1 VvE met 48 woningen na
- 323 woningen en 44 weg utiliteit zijn aardgasvrij gemaakt
- Stadsverwarming is gelijktijdig met de herinrichting van de buitenruimte aangelegd

Bospolder-Tussendijken

- Ruim 600 woningen van Havensteder zijn reeds aardgasvrij gemaakt
- In 2026 verwachten we 1.345 woningen meer Aardgasvrij te hebben gemaakt, evenals 7 panden van de gemeente
- Ook met particuliere woningeigenaren (in VvE's) aan de slag
- Veel aandacht voor het sociaal-maatschappelijke spoor met o.a. de taal-milieucoaches en de Verbindingskamer

Pendrecht & Reyerood

Twee gebiedsaanpakken, geplaagd door tegenslagen.

Pendrecht

- In Pendrecht-Zuid is voor ruim 50% van de woningen een intentie ingeleverd om over te stappen op stadsverwarming
- Start uitvoering staat gepland na de zomer dit jaar
- Veel aandacht voor de sociale kant van de warmtetransitie, met ruilbeurzen in de Huiskamer Aardgasvrij en een jaarlijkse banenmarkt

Reyerood

- In Reyerood-West is voor 50% van de woningen een interessekaart ingeleverd
- Het warmtenet wordt gelijktijdig met de rioolvervanging aangelegd
- Het Energiehuis is opgezet een duurzaam wijkcentrum waar sinds kort een Leer-praktijkcentrum is gestart gericht op de energietransitie

Prinsenland – Het Lage Land & Rozenburg

Twee gebiedsaanpakken waarvoor aanbesteed moest worden. Beide trajecten staan op pauze.

Prinsenland – Het Lage Land

- Samen met Capelle a/d IJssel aanbesteding gestart, Eneco als enige partij over.
- Vanwege investeringonzekerheid door onduidelijkheid nieuwe warmtewet is de aanbesteding gepauzeerd.
- Vanaf de zomer hopen we aanbestedingsprocedure weer te hervatten.

Rozenburg

- Door ontwikkelingen, WbR, investeringonzekerheid nieuwe Warmtewet en brand bij AVR is aanbesteding stopgezet.
- Scenario's worden nu uitgewerkt hoe nu verder.

Oude Noorden & Agniesebuurt

Dankzij geld uit het Groeifonds zijn we hier ook aan de slag.

Agniesestraat en omgeving

- Bijna 70% van de woningen is in bezit van Havensteder. Pas als zij meedoen (voldoende instemming huurders) kan een gebiedsaanpak gestart worden.
- Veel huurders positief, maar nog onvoldoende voor benodigde instemming. Ook zorgen, wantrouwen en ontevredenheid.
- Havensteder, Eneco en gemeente bespreken hoe verder.
- Alle particuliere woningeigenaren zal bij doorgang ook een aanbod worden gedaan om aan te sluiten op stadsverwarming.
- Gezamenlijke aanleg met rioolvervanging zorgt hier voor tijdsdruk.

Oude Noorden

- De businesscase en gebiedsovereenkomst worden momenteel verder uitgewerkt.

Marktinitiatieven

Twee gebieden waar de markt initiatief heeft genomen

Ommoord

- In Ommoord ligt al een warmtenet van Eneco.
- Zij hebben het initiatief genomen 2.400 woningen in VvE's (woningcorporaties en particulieren) aan te sluiten op hun warmtenet.
- Hiervoor is een subsidie (WIS) bij het Rijk aangevraagd en toegewezen.

Schiebroek-Zuid & 110Morgen

- In beide wijken heeft Enertrans het initiatief genomen een nieuw warmtenet te ontwikkelen o.b.v. restwarmte van datacenters op Hoog Zestienhoven.
- Met 3 woningcorporaties heeft Enertrans een intentieovereenkomst getekend om woningen van hen hierop aan te sluiten.
- Enertrans heeft hiervoor subsidie (WIS) bij het Rijk aangevraagd. Uitsluitsel wordt eind april verwacht.

Berichtgeving over tarieven

1. NMDA
2. Situatie in Rotterdam
3. Wat doet het Rijk?
4. Wat doet Rotterdam

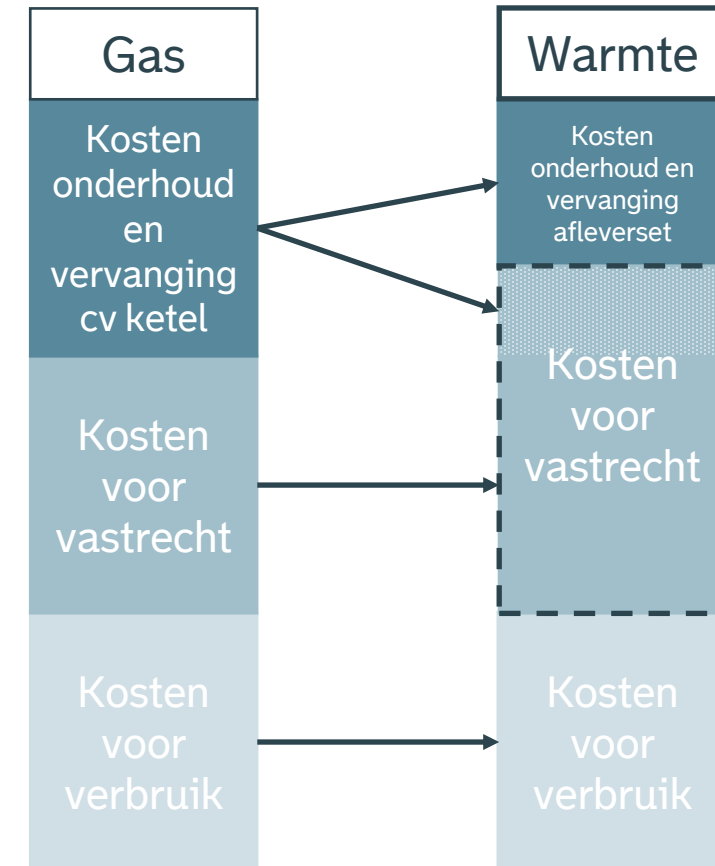
Warmtetarieven: wat betekent het Niet Meer dan Anders (NDMA)?

NDMA: een gebruiker van stadsverwarming mag niet meer betalen dan een gebruiker die is aangesloten op gas met een CV-ketel.

Dus niet: de energierekening van gas is hetzelfde als de energierekening van warmte

- CV ketel kosten worden meegenomen
- Het tarief wordt 1 keer per jaar vastgesteld

NDMA

Berichtgeving warmtetarieven en situatie Rotterdam

- Veel berichtgeving over de warmtetarieven die in rekening worden gebracht
- Woningcorporaties willen betaalbare overstap die voor haar huurders waarbij de huurders niet meer gaan betalen dan bij gas
- ACM bepaalt de maximale tarieven. In concessies zijn aanvullende afspraken gemaakt. Daardoor behoort Rotterdam tot gemeenten met de laagste tarieven van Nederland

Voorbeeld huishouden WARMTENET 2024 (ruimteverwarming en warm water)								
jaarlijkse energierekening	ACM	Vattenfall Rdam	Vattenfall Adam/Leiden Almere	Eneco	Eneco concessie	Ennatuurlijk	SVP	HVC
kosten / GJ	46,69	46,69	46,69	44,82	44,82	45,73	46,69	44,36
verbruik in GJ:	27,00	27,00	27,00	27,00	27,00	27,00	27,00	27,00
Verbruik:	€ 1.260,63	€ 1.260,63	€ 1.260,63	€ 1.210,14	€ 1.210,14	€ 1.234,71	€ 1.260,63	€ 1.197,72
Vastrecht:	€ 618,82	€ 531,38	€ 795,88	€ 606,72	€ 230,95	€ 594,62	€ 618,82	€ 594,58
Huur afleverset:	€ 145,38			€ 145,38	€ 145,38	€ 145,38	€ 145,38	€ 105,91
Meettarief:	€ 31,68			€ 31,68	€ 30,75	€ 31,68	€ 31,68	€ 31,68
Totaal:	€ 2.056,51	€ 1.792,01	€ 2.056,51	€ 1.993,92	€ 1.617,22	€ 2.006,39	€ 2.056,51	€ 1.929,89
Verschil tov 2023	€ 56,04	€ 56,03	€ 177,27	€ 84,44	-€ 61,74	€ 106,11	€ 185,71	€ 47,03
% verschil tov 2023	3%	3%	9%	4%	-4%	6%	10%	2%
Verschil tov ACM		-€ 264,50	€ 0,00	-€ 62,59	-€ 439,29	-€ 50,12	€ 0,00	-€ 126,62
% verschil tov ACM		-13%	0%	-3%	-21%	-2%	0%	-6%

Wat doet het Rijk?

Minister Jetten: voorstel naar de Tweede Kamer om de warmtetarieven te wijzigen

- De verhoging van de energiebelasting op gas wordt per 2025 niet meer in de warmtetarieven doorberekend: ongeveer 20 euro (bij verbruik van 35 GJ)
- Het vastrecht wordt lager doordat bij de berekening het gemiddelde van onderhoudscontracten wordt genomen in plaats van een full service contract: ongeveer 44 euro

Effect voor Rotterdammers: een kleine verbetering van de energierekening

Wat doet Rotterdam?

- We nemen de zorgen van de bewoners serieus en zijn er om vragen te beantwoorden en met hen in gesprek te gaan
- We zijn in overleg met de woningcorporaties en de warmtebedrijven op bestuurlijk en ambtelijk niveau
 - We zijn in overleg met Eneco over de nieuwe concessie. Een onderdeel daarvan zijn de tarieven en betaalbaarheid
 - We zijn met Vattenfall in overleg of de tarieven in lijn zijn met de concessie
- We gaan met het Rijk in gesprek over het organiseren van de betaalbaarheid van de warmtetransitie. Daarnaast lopen er tussen VNG en BZK en EZK ook bestuurlijke overleggen over dit onderwerp.

Vragen?

Gemeente
Rotterdam